

VUOSILOMALAKI

VUOSILOMALAKI

Tarja Kröger Pekka Orasmaa

TALENTUM ■ Helsinki 2015

Toinen, uudistettu painos

Copyright © 2015 Talentum Media Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

Kansi: Outi Pallari
Taitto: Marja-Leena Saari

ISBN 978-952-14-2492-2
ISBN 978-952-14-2493-3 (verkkokirja)

BALTO Print
Liettua 2015

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

Sisällys

Alkusanat 1. painokseen	V
Alkusanat 2. painokseen	VII
Lyhenteitä	XIX
1 VUOSILOMASÄÄNTELYN TAUSTAT	1
1.1 Lähtökohtia	1
1.2 Suomalaisen vuosilomasääntelyn taustat	3
1.3 Vuosilomasääntelyyn vaikuttavat kansainväliset sitoumukset	5
1.3.1 EU-sääntelyn vaikutukset vuosilomasääntelyyn	5
1.3.2 Vuosilomasääntelyyn vaikuttavat direktiivit	7
1.3.2.1 Työaikadirektiivi	7
1.3.2.2 Osa-aikatyötä koskeva direktiivi	9
1.3.2.3 Määräaikaista työtä koskeva direktiivi	9
1.3.2.4 Raskaussuojeludirektiivi	10
1.3.2.5 Vanhempainlomaa koskeva direktiivi	11
1.3.3 Kansainvälisen työjärjestön yleissopimukset	11
1.3.4 Euroopan neuvoston sosiaalinen peruskirja	12
1.4 Vuoden 2005 vuosilomalain säätäminen	13
1.4.1 Vuoden 2005 vuosilomalain tausta	13
1.4.2 Vuosilomalaki yhteiskunnan muutosten paineissa ..	14

2	LAIN SOVELTAMISALA	21
2.1	Yleistä	21
2.2	Vuosilomalain soveltaminen työsuhteessa	22
2.3	Vuosilomalain soveltaminen virkasuhteessa	24
2.3.1	Lain soveltaminen valtion virkamiehiin.	26
2.3.2	Lain soveltaminen kuntien ja kuntayhtymien viranhaltijoihin	28
2.3.3	Lain soveltaminen kirkon viranhaltijoihin	29
2.3.4	Virkasuhteisiin liittyvät erityispiirteet vuosilomaa sovellettaessa	29
2.4	Vuosiloma työaikalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävässä työssä	32
2.4.1	Kotityö	33
2.4.2	Työnantajan perheenjäsenet	35
2.5	Vuosilomalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävä työ	38
2.5.1	Merimiehet	38
2.5.2	Muussa kuin työsuhteessa tehty työ	39
2.5.2.1	Tavanomainen harrastustoiminta	39
2.5.2.2	Erityislaila työsuhteen ulkopuolelle säädetty työ	40
2.5.3	Opetushenkilöstö	41
2.5.4	Ahvenanmaan itsehallintolain piiriin kuuluvat virkasuhteet	44
2.6	Yhteenveto soveltamisalasta	45
3	VUOSILOMAN ANSAINTA	46
3.1	Yleistä	46
3.2	Loman määräytymiseen liittyvät peruskäsitteet	47
3.3	Työ- ja virkasuhteen keston vaikutus vuosiloman pituuteen	49
3.3.1	Lomaoikeuden kertyminen työsuhteen keston perusteella	49
3.3.2	Työ- ja virkasuhteen yhdenjaksoinen kesto	52

3.3.2.1	Vuosilomaetuuksien karttuminen peräkkäisissä määräaikaisissa sopimus-suhteissa	52
3.3.2.2	Vuosiloman ansainta työnantajan vaihtuessa	56
3.3.2.2.1	Vuosiloman ansainta liikkeen luovutuksessa	56
3.3.2.2.2	Vuosiloman ansainta konkurssi-pesän luovuttaessa liikkeen . .	59
3.3.2.2.3	Vuosiloman ansainta työn-antajan vaihtuessa ja työsuhteen keskeytyessä	61
3.3.2.3	Ase- ja siviilipalveluajan vaikutus vuosi-loman ansaintaan.	66
3.4	Vuosiloman ansaintasäännöt	66
3.4.1	14 päivän ansaintasääntö.	68
3.4.1.1	Säännön piiriin kuuluvat	68
3.4.1.2	Täyden lomanmääräytymiskuukauden täyttyminen 14 päivän säännön mukaan .	69
3.4.2	35 tunnin ansaintasääntö	71
3.4.2.1	Säännön piiriin kuuluvat	71
3.4.2.2	Täyden lomanmääräytymiskuukauden täyttyminen 35 tunnin sääntöä sovellettaessa	73
3.4.3	Työssäolon veroinen aika ansaintasääntöjä sovellettaessa	74
3.4.3.1	Työssäolon veroinen aika VLL 7 §:n mukaan	74
3.4.3.1.1	Aika, jolta työnantajalla on lain mukaan palkanmaksu-velvollisuus	74
3.4.3.1.2	Työajan tasaamisvapaa	79
3.4.3.1.3	Perhevapaa	81
3.4.3.1.4	Sairaudesta ja tapaturmasta johtuva työstä poissaolo	83

3.4.3.1.5	Lääkinnällisestä kuntoutuksesta johtuva työstä poissaolo	86
3.4.3.1.6	Karanteenista johtuva työstä poissaolo	87
3.4.3.1.7	Opintovapaaseen ja muuhun koulutukseen liittyvä työstä poissaolo	88
3.4.3.1.8	Lomautus ja työajan lyhennys	91
3.4.3.1.9	Ylimääräinen aseellinen tai aseeton palvelus	94
3.4.3.1.10	Julkisen luottamustehtävän hoitaminen	94
3.4.3.2	Poissaolo, joka ei ole työssäolon veroista aikaa	95
3.4.3.3	Työssäolon veroisen ajan määräytyminen, kun poissaoloperusteita on useita	96
3.4.3.4	Työssäolon veroisen ajan määräytyminen 35 tunnin sääntöä sovellettaessa	99
3.5	Vapaan ansainta	103
3.5.1	Vapaan ansainnan piiriin kuuluvat	104
3.5.2	Vapaan pituuden määräytyminen	106
3.5.3	Oikeus saada vapaata	107
3.6	Ansintasäännön vaihtuminen kesken lomanmääräytymisvuoden	108
3.7	Yhteenveto vuosiloman ansintasäännöistä	111
4	VUOSILOMAPALKKA	112
4.1	Yleistä	112
4.2	Vuosilomapalkkaa koskeva yleissäännös	116
4.3	Vuosilomapalkan laskemisen perusteena olevat työtulot . .	117
4.3.1	Palkka	118
4.3.2	Luontoisedut	120
4.4	Viikko- tai kuukausipalkkaan perustuva vuosilomapalkka .	121
4.4.1	Kuukausipalkkaisen vuosilomapalkan määräytyminen 14 päivän ansintasäännön piirissä	121

4.4.2	Kuukausipalkkaisen vuosilomapalkan määräytyminen 35 tunnin ansaintasäännön piirissä	124
4.4.3	Kuukausipalkan ja muun palkkausmuodon yhdistelmä	125
4.4.4	Työajan ja palkan muutoksen vaikutukset viikko- ja kuukausipalkkaisen vuosilomapalkkaan .	130
4.4.5	Kuukausipalkkaisen lomapalkan laskeminen vajaalta palkanmaksukaudelta	134
4.4.6	Yhteenvedo viikko- tai kuukausipalkkaisen lomapalkan määräytymisestä	136
4.5	Tunti- tai suorituspalkkaan perustuva vuosilomapalkka . . .	137
4.5.1	Vuosilomapalkka 14 päivän ansaintasäännön piirissä	137
4.5.1.1	Keskipäiväpalkan laskeminen	138
4.5.1.1.1	Työssäolon ajalta maksettu palkka	138
4.5.1.1.2	Tehtyjen työpäivien lukumäärä	140
4.5.1.2	Tiivistetty tai lavennettu työviikko	141
4.5.1.3	Kertoimet	142
4.5.1.4	Laskentakaava	145
4.5.2	Vuosilomapalkka 35 tunnin ansaintasäännön piirissä	145
4.5.2.1	Prosenttiperusteisen vuosilomapalkan määräytyminen	146
4.5.2.2	Lomapalkkapohjan laskennalliset korjaukset	148
4.5.2.2.1	Perusteet laskennallisten korjausten tekemiselle	148
4.5.2.2.2	Aika, jolta laskennallisia korjauksia on tehtävä	149
4.5.2.2.3	Laskennallisen palkan suuruus	153
4.5.3	Yhteenvedo tuntipalkkaisten lomapalkan määräytymisestä	154

4.5.4	Tuntipalkkaisia työntekijöitä koskevaa työehtosopimuskäytäntöä	155
4.5.4.1	Teollisuuden tuntipalkkaisten lomapalkkasopimus	155
4.5.4.2	Rakennusalan lomapalkkajärjestelmä	156
4.5.4.3	Kaupan alan työehtosopimus	156
4.6	Palvelurahoihin perustuva vuosilomapalkka	158
4.7	Oikeus lomapalkkaa vastaavaan lomakorvaukseen vapaajärjestelmän piirissä	159
4.8	Lomapalkan määräytyminen eräissä erityistilanteissa	160
4.8.1	Loma pidetään ennen lomakauden alkamista	160
4.8.2	Loma pidetään seuraavalla lomakaudella tai säästövapaana	161
4.9	Vuosilomapalkan laskentatavan määräytyminen	162
4.9.1	Laskentatavan määräytymisen pääsääntö	164
4.9.2	Laskentatavan määräytyminen palkkaustavan muuttuessa	165
4.9.3	Laskentatavasta sopiminen	167
4.9.4	Ansaintasäännön vaihtumisen vaikutukset lomapalkan laskemiseen	168
4.10	Vuosilomapalkan maksaminen	170
4.11	Lomarahaa	171
4.12	Vuosilomapalkkalaskelma	173
5	LOMAKORVAUS	175
5.1	Lomakorvaus työsuhteen aikana	177
5.1.1	Lomakorvauksen määräytyminen vapaajärjestelmän piirissä	177
5.1.2	Lomakorvauksen maksaminen työntekijän lähtiessä ase- tai siviilipalvelukseen	179
5.1.3	Lomakorvaus pitkäaikaisen työkyvyttömyyden aikana	180
5.1.4	Lomakorvaus pitämättä jääneestä säästövapaasta	181

5.2 Lomakorvaus työsuhteen päättyessä	182
5.2.1 Lomakorvauksen määräytymisen perusteet	182
5.2.2 Lomakorvauksen määräytyminen vähintään vuoden kestäneessä työsuhteessa	186
5.2.3 Työsuhteen alkamis- ja päättymiskuukauden yhteen laskeminen	187
5.3 Lomakorvauksen maksaminen	187
5.4 Lomakorvauslaskelma	189
5.5 Sopimus vuosilomaetuuksien siirtämisestä	190
5.6 Perhevapailta kertyvien lomakustannusten korvaaminen työnantajalle	191
6 VUOSILOMAN ANTAMINEN	194
6.1 Vuosiloman antamisessa noudatettavat menettelytavat . .	195
6.2 Työnantajan päätökseen perustuva loman antaminen	200
6.2.1 Kesä- ja talviloman antamisajankohta	200
6.2.2 Rajoitukset vuosiloman sijoittamiseen	204
6.3 Vuosiloman ajankohdasta sopiminen	208
6.4 Vuosiloman ajankohdasta ilmoittaminen	214
6.5 Vuosiloman siirtäminen ja siirretyn loman ajankohta	217
6.6 Vuosiloman säästäminen	223
6.6.1 Oikeus vuosiloman säästämiseen	225
6.6.2 Säästövapaan ajankohta	228
7 SÄÄNNÖSTEN PAKOTTAVUUS	231
7.1 VLL 3 §:n mukainen pakottavuus	232
7.2 Sopimisoikeus työ- ja virkasopimuksella	236
7.3 Oikeus poiketa laista työ- ja virkaehtosopimuksella	238
7.3.1 Sopimiseen kelpoiset osapuolet	238
7.3.2 Sopimiskelpoisuuden asiallinen laajuus	240
7.3.3 Työ- ja virkaehtosopimusmääräysten soveltamis- piiri	245

7.3.4	Työehtosopimusmääräysten ajallinen soveltaminen	248
8	LAISSA SÄÄDETTYÄ PIDEMPI VUOSILOMA	250
9	VUOSILOMAKIRJANPITO	254
9.1	Vuosilomakirjanpidon sisältö	255
9.2	Tiedonsaantioikeus vuosilomakirjanpitoa koskevista merkinnöistä	258
10	LAIN VALVONTA JA RANGAISTUSSÄÄNNÖKSET	260
10.1	Lain valvonta	260
10.2	Rangaistussäännökset	264
10.2.1	Vuosilomarikkomus	264
10.2.2	Työaikausojelurikos	266
10.2.3	Rikoksesta vastuulliset tahot	267
11	VUOSIOMARIITOJEN RATKAISEMINEN	269
11.1	Yleistä työoikeudellisten ristiriitatilanteiden ratkaisemisesta	269
11.2	Työoikeudellisia riita-asioita käsittelevät ratkaisuelimet	272
11.2.1	Työtuomioistuin	273
11.2.2	Välimiesoikeus	276
11.2.3	Yleiset tuomioistuimet	277
11.2.3.1	Oikeudenkäynti yleisissä tuomioistuimissa	277
11.2.3.2	Riita-asioiden sovittelu yleisissä tuomioistuimissa	279
11.2.4	Hallintotuomioistuimet	281
11.2.5	Lausuntomenettely	283
11.2.5.1	Työneuvoston lausunto	283
11.2.5.2	Työtuomioistuimen lausunto	284
11.2.6	Oikeustien valinnasta	284
11.2.6.1	Oikeustiet työsuhhteessa	285

11.2.6.2 Oikeustiet virkasuhteeseen liittyvässä riita-asiassa	286
11.3 Kanneaika ja vanhentumisaika	287
11.3.1 Saatavien vaatiminen työsuhteen kestäessä	288
11.3.2 Saatavien vaatiminen työsuhteen päättyessä	291
11.3.3 Virkamiesten vuosilomasatavien vaatiminen	292
Lähteet	295
Liite: Vuosilomalaki	299
Asiahakemisto	313